

**KRIŽ IN
DAVIDOVA
ZVEZDA POD
REVERENDO
str. 4**

**KAK LEKO
NAJLEŽEJ
MAČKA
VLOVI?
str. 6**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 2. decembra 1999 ☼ Leto IX, št. 24

Monošter, 18. november

Obletnica Slovenskega doma

Obletnice, pa čeprav skromne, so pomembne tako v življenju posameznika, kakor tudi inštitucij, kajti ob

funkciji smo poskusili biti odprti za vse goste in obiskovalce, ki prihajajo k nam... Naš projekt bo končan, ko bo med temi stenami delovala naša Zveza, časopis ter končno Slovenski radio, za kar smo vse to začeli.

Ob 1. obletnici centra se je zvrstilo več prireditiv. Monoštrski kiparski simpozij si je zadal nalogo ustvariti skulpture, ki so privlačne za oko tako tukaj živčih kot "mimoidočih" gostov, obenem pa postavljajo spomin obdobju na koncu 20. stoletja. Kip

akademskega kiparja Metoda Frlica Sončni mrk se je rojeval prav v času, ko smo tudi na tem koncu sveta lahko opazovali ta veličastni naravni pojav. Kip sta odkrila g. Silvester Gabersček, državni sekretar Ministrstva za kulturo RS in András Bertalan Székely, vodja oddelka za manjšine Ministrstva za nacionalno kulturno dediščino R Madžarske. L. 1993 se je rodila ideja o likovni prireditvi (slikarski extempore) v Zajčji dobavi, ki ga organizira turistično društvo z istim imenom. Organizatorji vabijo vsako drugo leto v krajinski park Zajčja dobava (predmestje Ljubljane) uveljavljene slovenske likovne umetnike. Zbrani slikarji ustvarjajo svobodno na

osnovi inspiracije tega prostora. "Pravi ljudje smo se znašli v našem turističnem društvu, ki ima sedež na zelenem predpražniku Ljubljane, v Zajčji dobavi,

predsednica društva. Potujoča razstava, sestavljena iz del I., II., III., IV. extempore, je gostovala že v vseh slovenskih centrih in tudi med zamejskimi Slovenci. V

Metod Frlic in Sončni mrk

njih se ponavadi naredi bilanca opravljenega dela in nalog, ki so še pred nami.

V svojem slavnostnem nagovoru ob prvi obletnici Slovenskega kulturno-informativnega centra je predsednik Zveze Jože Hirnšek poudaril naslednje: "Za našo maloštevilno skupnost smo ustvarili dobre pogoje za uspešno delovanje. To dokazuje vrsta uspešnih prireditiv, (kulturne prireditve, srečanja, konference). Ob tej priložnosti

Pevski zbor Kulturnega društva SCT

Slikarji na otvoritvi razstave

prelepi oazi zelenja in miru. Ljudje, ki ljubijo umetnost in se zavedajo, da avtoceste, peskokopi, novi industrijski obrati počasi, a boleče spreminjajo kraj in njegovo prvobitno harmonijo.

Kaj pa jutri? Morda bodo našim zanamcem ostale za spomin na lepoto kraja le še umetnine, ki so nastale s čopičem, namočenim v srce in pozitivne misli na prihodnost, šele potem v barvo."-je zapisala v katalog Marija Benčina,

Slovenskem domu bo na ogled do sredine decembra.

Program 1. obletnice je s svojim koncertom zaokrožil Mešani pevski zbor KUD SCT iz Ljubljane pod vodstvom Tanje Benedik. Zbor se je predstavil z izborom ljudskih in umetnih pesmi na ljudsko tematiko iz slovenske zakladnice in z dvema dalmatinskima, ki ju je pripravil za novi premierni koncert v letu 2000.

M. Sukič

Srečanje mladinskih pisateljev Oko besede 1999

Je Porabje (dovolj) navdihnili slovenske pisateljice in pisatelje?

Ali je Porabje dovolj navdihnili slovenske pisateljice in pisatelje, ki so za zaključek dvodnevne družbe Oko besede 1999 obiskali Monoš-

vostni ravni, zlasti še finalistke in finalisti: Vitan Mal z delom *Ta grajski*, Maja Novak z delom *Vile za vsakdanjo rabo*, Bina Štampe

kako spraviti večnost v čas, kako se človek, ki je enkrat, večnostno ustali v času. Slednji je namreč utopičen, je določen. Splošnega časa ni, saj je čas v nas, torej tudi splošne večnosti ni. Toda vsaka beseda, vsaka umetnost je naravnana tako, da išče večnost v času. To, kako jo izgovarja, pa je ključen element v umetniških delih." Avtor slovenske sage Lipa zelenela je v dvanajstih knjigah in številnih del za mlade in manj mlade bralce Bogdan Novak (sin doktorja Vilka Novaka, izjemnega poznavalca porabskih razmer): "Razlike v času ni, torej tudi časa pravzaprav ni, izmislili smo si dneve, tedne, tisočletja..., doživljamo pa samo tukaj in zdaj. Čas za književnost torej nima nobenega pomena, ampak obratno: književnost daje pomen času."

Dobitnica Večernice za najboljši mladinski roman v lanskem letu Janja Vidmar: "Vidim se kot produkt tega časa, nočem pa razmišljati o tem, zakaj pišem. Nekateri pravijo, da pišem realistično, na prvo žogo, toda svoje delo jemljem zelo resno. Boli me torej, ko mi včasih kdo reče, kdaj bom že nehala s tem in začela pisati za odrasle, saj verjamem v svoja dela in svoje junake." Po obisku gornjeseniške cerkve pa je tudi povedala, da ji bo kratko popotovanje po Porabju ostalo v izjemno lepem, prijetnem spominu, ker je bilo prvo srečanje s kraji in ljudmi, ne želi pa, da bi bilo zadnje. "Zelo rada bi obiskala šolarje in jim prebirala iz svojih del," je še pristavila.

Najmlajši bralci pa bi verjetno najbolj prisluhnili pisatelju Vlado Žabotu, ki je na primeru kratke pravljice razmišljal o pripovednem in pripovedovalnem času: "Zanimivo so predvsem pravljice in pripovedke, ki se začnejo z Nekoč..., in zdi se, da je zanje značilen preprost model časa kot znotrajliternarne teorije." Pesnica Ifigenija Simonovič pa je nasprotovala pavšalnim ocenam o drugorazrednosti literature

Za roman *Princeska z napako* je prejela Večernico pisateljica Maja Vidmar iz Maribora. Na posnetku skupaj s pisateljem Ferijem Lainškom, ki je skupaj s profesorjem Francijem Justom zaslužen za uspešna srečanja mladinskih pisateljev Oko besede.

za mladostnike: "Vrhunska literatura za mladostnike je za vse, tudi za odrasle bralce, in zato je večna."

Na vabilo Slavističnega društva za Prekmurje in Prlekijo smo sodelavci Zveze Slovencev in nekateri učitelji v sredini novembra obiskali dve srednji šoli ter si ogledali kulturne znamenitosti tega območja. Med drugim smo se ustavili na Dvojezični srednji šoli v Lendavi, kjer smo prisostvovali zanimivi uri in se pogovarjali z ravnateljem.

Dejavnost Gimnazije v Ljutomeru so predstavili nekateri profesorji na čelu z ravnateljem. Po krajšem obisku pri ljutomerskem županu ter obisku v muzeju smo si ogledali tudi Miklošičevo rojstno hišo.

Kar lepo število pisateljic in pisateljev ter drugih gostov srečanja Oko besede se je postavilo pred "oko fotoaparata" po tem, ko so stopili iz gornjeseniške cerkve.

ter in Gornji Senik, bomo lahko spoznavali po tem, ko bo natisnjen zbornik, v katerem bodo objavljena njihova dela. Sončna in ne prehladna sobota, dan, ko so pisatelji obiskali Porabje, je kar izzivala z zimsko romantiko po sneženju dan prej. Delček, vsaj droben kamenček v pisateljski mozaik bo dodal tudi obisk v gornjeseniški cerkvi in gostilni, v kateri še točijo špricarje na način izpred petdesetih let: v šanku so posode iz katerih z decilitrsko zajemalko nalivajo vino in mu dodajo sifon.

Srečanja mladinskih pisateljev Oko besede pa niso samo obiski in vsrkavanje vtisov za literarno ustvarjanje, marveč so namenjena razpravam o mladinski književnosti in podelitvi nagrade Večernica (podobne Kresniku, ki jo podeljujejo za roman za odrasle bralce). Tokratna nagradjenka je Janja Vidmar za mladinski roman *Princeska z napako*. Nagrado je pisateljici izročil direktor Časopisno založniškega podjetja Večer iz Maribora Božo Zorko. Žirija, predsedoval ji je dr. Igor Saksida, ni imela preproste naloge, ker so bila tudi ostala dela na visoki kako-

žmavc z delom *Muc Mehkošapek* in Janja Vidmar z delom *Aknožer in Princeska z napako*. Janja Vidmar je postala tretja dobitnica Večernice, prvo so podelili pesniku Tonetu Pavčku, drugo pa pisateljici Desi Muck. Podelitev Večernice je bila združena z umetniškim programom gledališča Pupila z lutkovno predstavo Dani Prekla in Dejanom Berdenom na klavirju in Vaskom Atanasovskim z alt saksofonom. Program, ki ga je prikupno povezovala Norma Bale, so skupaj s pisatelji spremljali tudi otroci iz osnovnih šol. Nekateri pisatelji pa so bili tudi v gosteh na murskosoboških osnovnih in srednjih šolah.

Važen del srečanj so strokovne razprave, letošnji pisateljski forum je bil na temo Mladinska književnost v času o času, ki ga je vodila Darka Tancer Kajnih. Vnaprej so referate pripravili uveljavljeni slovenski pisatelji: Niko Grafenauer, Bogdan Novak, Janja Vidmar in Vlado Žabot, v razpravo pa se je vključilo več avtorjev, denimo Ifigenija Simonovič in Ivo Frbežar. Pesnik Niko Grafenauer: "Vznemirja me vprašanje,

eR

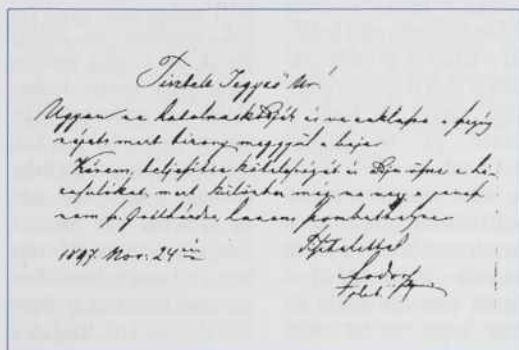
Papiri pripovedajo

Zdavanje

Na Madžarskem je v 16.-17. stoletju postalo po cepli državi gnako zdavanje v cerkvi. Od tistoga mau majo lidgé nej samo krstno ime, liki priimek (vezetéknév) tó. Do konca 19. stoletja so se lidgé samo v cerkvi zdavali. Od 1894. leta mau je zakon samo té valani, če moški pa ženska z dvóma svedokoma deta v kancelaj tó, pa se zdata pred matiárom (anyakönyvezető), lotarošom (jegyző) ali županom.

V naši porabski vesnicaj so eške v 1970. lejta nej meli tau za pravo zdavanje. Sneja nej se gornaravnala v bejli zdavanski gvant, gostüvančare so tó nej pozvali na tau zdavanje. V kancelaj sta šla samo sneja pa mladoženec z dvóma svedokoma.

Na začetki pa so eške bole nej poštuvali takšno zdavanje lidgé, zaman je zakon (67. §. 27243/1895) naprej spiso, ka v kancelaj na zdavanje morejo priti lidgé svetešnje gornaravnjeni. Tak se je zgodilo v Števanovci, ka je lotaroša János Tóth nej sto vküpdati mladi par iz Sakalouvec, ka sta nej bila lapau gornaravnjena. V zapisnikis 24. novembra 1897. je etak piso:

„Imre Recceg i Rozalija Šömedič iz Sakalouvec sta prišla s svedokoma Štefanom Bedicem iz Števanovec i Ferencem Nemešem iz Sakalouvec pred mé s takšnim gvantom, ka se ji mogo vóposlati iz kancelaja. Sneja je edno prausno srajco mejla pa kusti prt kauli sébe, kak ženske na šenji. Svedoka pa takši förtok, šteroga v štali nosila. Eden pa eške ronjavi, zamazani gvant emo.”

Mlada pa svedoka sta se taužila gospaudi plebanoši, šteri je edno pismo napiso lotaroši:

„Spoštovani gospaud lotaroša!”

Ne mislite, ka ste velki gospaud, pa srmačko lüstvo leko za norca mate, ka lagvo zopodite.

Prosim, spunite svojo dužnost pa vküpdajte zdavance, ka ovak mo eške gnes taužo vas, nej v Monoštri, liki v Somboteli.

Karel Fodor”

Stem so šli nazaj v kancelaj i tam so se korili z lotarošom, aj njija vküp da. Telko so zato naredli, ka je sneja kusti prt dojrgla, svedoka pa sta šla brezi förtoka. Matične knige pa so nej podpisali.

Lotaroši je žau gratalo, ka je nej un emo istino, pa je napiso pismo v Monošter glavnomi birauvi:

„Zvedo se, ka plebanoške ne pistijo, ka bi matične knige podpisali zdavanci, pa uni pravijo, ka ne smejo v svetašnjom gvantu titi na zdavanje v kancelaj. Gospaud plebanoš v Števanovci tak pravi, ka šteri se v kancelaji zdavajo, tisti v pekel pridejo pa ji nede spovedavo.

Té mládi, štere se nej sto vküpdati, so se na drügi dén v Slovenskoj vesi v kapejli zdavali, pa so bili lapau gornaravnjeni.”

Marija Kozar

V spomin Zvonarskomi Gabini

Gabor Lorenc Ropoš
(1943-1999)

Snočkar sem graféra dobo,

gda sem že na postel' biu,
da de dekla svatbe mejla,
se za gvušno ženila...

Zrank'ma sem graféra dobo, gda sem šče na postel' biu. Ka za gvušno ne bova delala reportaže, za štero sva se zgučala prvi den. Iz graféra sem zvedo, ka me Gabi don nede čako, kak mi je obečo, pred njino hižo v II. vóri v ulici Liliom. Lilijo je slana vmorila.

Gabi je mrau.

V soboto je eške biu na rednom srečanji Slovenskega društva v Somboteli. Biu je zvün reda veseli. Kak vsigder, gda smo sombotelski Slovenci vküper bili. Poglednili smo si dva kratkiva filma. O tem, kak svetijo svetke (praznike) v Sloveniji, pa kakše so zime v naši matični domovini. Nato smo se pogučavali, norije delali, spevali... Proti konci našega programa sem ga pito, če pozna pesem „Snočkar sem graféra dobo...” Gda jo je čüu, je pravo, ka je pesem zelo lepa, tak melodija kak reči, in bi bilo dobro, če bi se jo drugo pot naučili. Obečo sem ma, ka jo prinesem dojspisano.

To sem tó že na vóke zamüdo.

Zvonarski Gabi je po končani osnovni šoli odišo v cerkveno gimnazijo v Pannonhalmo z name-

nom, ka bi se po srednji šoli včiu za duhovnika. Nikši starejši dijaki so ga zapeljali v eno gostilno v zamani. Tu so malo gutanje namakali, ka jim je brž oškodilo. Zmes so prišle lüšne dekle, štere so se jim trnok povidile. Gda so počje malo že ranč fanj božali, šlatali, stiskavali deklina, je prišo en njin duhovniški škonik. Podje so mogli slobod vzeti od svoje duhovniške kariere.

Če resan je nesrečno zopodo, je vóren osto do konca svojega žüvljenja. Vóren do vóre. In vóren do ženske. Kak se je dostakrat rad heco, ženke so prej bile njegova falinga. „To je moja baja, ka ne morem biti brezi ženske...”

Slovenske pesmi je tó trnok rad emo. Rad je spevo, gda smo spevali in igrali, je rad džusko, je rad z rokami bobnjarivo. Iz srca se je znau veseliti. Vsigder se ma je videlo na obrazi, kakšo pesem speva: veselo, norijasto, žalostno, tragično... Škoda, ka smo ga nej goruzeli (posneli) na video, gda smo spevali: „Idi, idi grešen človek, grehi so ti odpüščeni...”, ali „Črne oči, plave vlase, so mene zaljubile...”, ali „Domovina, domovina, mili moj slovenski kraj...” Takšega ipa je njegova düša na njegovi obraz legla. Takšega ipa je biu srečen. Večkrat je ponavljó, ka un za te klubske večere eške piti in kaditi tó gorenja. Pa karte špilati.

Vsakšo pol, gda smo se razhajali, je po telefoni pozvo svojo ženo, ka z avtonom leko pride po njegga, nej ka bi v kmečnom varaši ger zablodo. To je un tó tak sto. Zadnjo soboto, gda je že telefon vócingo, me je proso, naj igram s fudami „O, Marijana, sladka mala Mari-

jana...”, ka naj žena čüje, kak lepo se imamo, in kakšo lepo pesem nej pošilja... Žena Marija je večkrat bila z Gabinom vred na naši slovenski programaj in se je za njega voljo začnila včiti slovenski. Trnok ga je skrb imela. Gabi pa jo je bogo. Gda je že malo prek čopkalo veseldje, ga je zvala, ka ta se šla malo šetat. Ne vem, če bi se pri takši priliki dosta moškov našlo in šetat šlo s svojo ženo, veselo kompanijo pa tam njalo. Gabi je üšo.

Rojstna ves ga je tó neznansko vlekla. Preveč rad je hodo domo. Celo žüvljenje ga je bolelo srce za „mili moj slovenski dom”. Eške pokopati se je tó doma, na Gorenjem Siniški dau. Če resan je emo v Somboteli – dve držini.

Dragi Gabi! Si vüdo, ka gda je tvoj menjši sin neso urno s tvojim prahom proti grobi, proti tvojimi večnemi domi, kak globko iz srca je djauko? Prežalostna düša ma je legla na njegovi obraz. Kak tebi, gda si ti biu fejšť fejšť žalosten.

Vsigdar si vórho v Boga, zato ti želim, v imeni Slovenskega društva v Somboteli tó, naj ti Bog da na drügom sveti lepše žüvljenje, kak si ga emo na etom sveti.

...Šeu sem jaz ta doj po vesi,

čüu sem ftice lepo pet’;

čüu sem ftice lepo peti,

žalostno je moj’ srce...

Drügi den je zapadno veliki veliki beli sneg in pokopo vence in friško smrtno rano v zemli. Depa žalost je ostala.

Francek Mukič

OD SLOVENIJE...

Predsednik Kučan prejel nagrado foruma iz Crans Montane

Slovenski predsednik Milan Kučan je ob sklepu dvodnevne obiske v kneževini Monako v Monte Carlu prejel nagrado Prix de Fondation. Nagrado podeljuje forum iz Crans Montane osebnostim mednarodnega značaja za prizadevanja za mir in razvoj mednarodnega sodelovanja.

Predsednik foruma Jean-Paul Carteron je v obrazložitvi dejal, da je Slovenija uspela ohraniti mir zahvaljujoč političnemu sistemu, "katerega oče in uresničevalec je bil prav predsednik Kučan." Slovenija je tako zdaj dejansko že v Evropi, je dodal. Po njegovih besedah je predsednik Kučan s to nagrado postal "član kluba utemeljiteljev demokracije v srednji Evropi", saj so nagrado med drugimi prejeli že češki predsednik Václav Havel, madžarski predsednik Árpád Göncz in nekdanji makedonski predsednik Kiro Gligorov.

Slovenske železnice bodo letošnje leto sklenile z 800 milijoni tolarjev izgube

Javno podjetje Slovenske železnice je v poslovnem načrtu za letošnje leto predvidelo, da bo letos prepeljanih 13,8 milijona potnikov in 14,7 milijona ton blaga. Ocene do konca leta kažejo, da bo načrtovani obseg dela po vsej verjetnosti uresničen v potnišnem, ne pa tudi v tovarnem prometu. V slednjem je pričakovati približno petodstotno zaostajanje za načrtom, kar obenem pomeni tudi za nekaj več kot tri odstotke nižji obseg dela kot leta 1998. Sicer pa bo poslovni rezultat SŽ negativen, izguba pa je za konec leta ocenjena na 800 milijonov tolarjev.

Imeu katoliško in židovsko mater

Križ in Davidova zvezda pod reverendo

Bilo je l. 1943, v kraji Swieciany, malem mestu, šterega so okupirali Nemci. Pred drugo bojno se je cuj Poljski držalo, danes pa je k Litvaniji valon. Ena židovska mati je že v caglo spadnili in se tak molila eni nepisnemi katoliški ženski, naj vzeme njeno nej dugo rojeno dete. Katoličanka je dobro vedela, ka če se zve, ka je Židovka detece povila, otročička tō bujejo, nej samo mater. Katoličanka je nej imela mlajše. Sprvoga je malo vujala zavoljo nevarnosti in čudne logike in prošnje od nevolje na pau zmešane matere. „Lepo vas prosim, smilujte se me in obranite tō židovsko dete v imeni takšega židovskega človeka, šteromi vi zavūpate“, je pravila. „Gda pojbič zrašte, te (bo)de vaš katoliški duhovnik.“

Prorokūvanje matere v smrti stiski je istina grata. Romuald Waszkinel je l. 1966 biu posvečen za katoliškega duhovnika. V zadnji 28 letaj je uči filozofijo na Katoliški univerzi (egyetem) v poljskem varaši Lublin.

V začetki letošnjega septembra so poljski in nemški voditelji svetili 60. obletnico tega, ka je Nemčija začnla invazijo proti Poljski in s tem se je začela druga svetovna vojna. Gospod Waszkinel je eden od nžoeni skriti mlajšov, šteri so zvedeli za svojo pravo družinski zgodovino samo te, gda so gorzrasli. Plebanoš je l. 1978 začno pri materi pritiskavati zavoljo svoje skrivnostne zgodovine. Te je že čuto, ka dosta vse je nej logično koli njegovega življenja. Na pamet ma je prišlo, ka gda je biu pet let star, te so se ma ništarni pijanci večkrat conali, ka: „Židov! Židov!“, ka je mali pojbiček te ešče

nej razmo. Koli datuma njegovega rojstva je tō nej bilo vse po redi. Čudno se maj videlo tisto tō, gda je premišljavo o tem, kak to, ka je un takši bole zbiksani fajt, ima črno kožo, njegovi stariše pa bolje tak izgledajo kak kakši Slovani. Špajso se ma je videlo tisto tō, ka zakaj je njegov bogaboječ oče sprva biu proti tomi, gda se je un sto učiti za

V nekdešnjem taborišči v Majdaneki

katoliškega popa.

Njegova mati je preveč jokal, gda ma je vōpovedala pravico. „Te sem biu jaz 35 let star in sem biu duhovnik že 12 let,“ se spominja Waszkinel. „Moje življenje se je tisti hip znova začelo.“ Začelo se je v kmici (temi). Njegova mati je ranč to nej znala povedati, kak so se njegovi pravi, rojstni starši pisali. „Uni so te zelo radi imeli,“ je rekla druga mati sinej duhovniki.

Waszkinel je tak skončo, ka tačas, ka sam nede genau znau, što je un po pravici, tačas nikomi nede o tem govoriu. No, nekomi je don vōovado. Piso je papeži, šteri je nej dugo šeu v Rim iz skupne poljske domovine. Svetemi oči je napiso, ka zdaj, ka je zvedo za svoje židovske korenine, nikšo posebno zvezo čuti do nje, kak naslednika (utód) Petra, prve pape, ki je svoj čas tō biu židovski apostol.

Odgovor s toplimi z rečami Janeza Pavla II. se je začeu z besedami „Dragi Moj Brat!“.

Waszkinel je zvedo ešče dve deli iz pripovedi svoje druge matere: imeu je prej enega starejšega brata tō, šteri se je piso Samuel, in ka je njegov rojstni oče biu sabau v Swieciany. Vse te informacije pa ma več kak deset let niso nič pomagale dalje. Nika novega je nej več zvedo. Leta 1992 pa je ena apatica, štera rešūvala židovske mlajše med bojno, šla v Izrael in je našla nekdešnje ljudi iz njinega poljskega varaša. Tē ljudje v Izraeli pa so poznali duhovnikove stariše. Nuna je eške očinega brata tō našla. Sledik, gda so se v Izraeli srečali, so vsi jokali od sreče... Duhovniki si je v Izraeli posrečilo dobiti en mali kepec tō od svoje istinske matere. „Celo svoje življenje sem premišljavo, kak to, ka jaz ne izgledam tako kak moji starši. Zdaj se mi je don duša spunila, ka vidim, ka ta ženska na

kepeci resan tak vōgleda kak jaz.“

Duhovnik je pā piso papeži in ga proso, ka bi srčno želo spremeniti svoje ime. K svojemi bi rad cuj spiso ime svojega židovskega oča: Romuald Jakub Wexler-Waszkinel. Odgovor od pape je prišo v lepem kobeti, na šterom je že gor napisano bilo njegovo - dugo ime. Dugo iskano ime. Potem je duhovnik že vsakšomi vōdau svojo veliko skrivnost.

Kak katoličan in Židov, Waszkinel iz srca poštuje oboje svoje stariše. Redno obišče tak svoje katoliške matere grob v Lublini, kak nekdešnje koncentracijsko taborišče v Majdaneki, gde sta zaničena bila njegova židovska mati in židovski brat. Pod svojim katoliškim golerom nosi eno srebrno medaljo: en križ, zvezan z Davidovo zvezdo. „Tē križ se nikdar ne sme vkrāj vzeti od zvezde,“ pravi katoliško-židovski duhovnik.

Francek Mukič

15. slovenski knjižni sejem: Mesarič, Galič in Petőfi

Ljubljanski Cankarjev dom je bil od minulega torka do nedelje v znamenju 15. slovenskega knjižnega sejma. To je bil doslej največji knjižni sejem, kajti novih naslovov iz preteklega leta je skoraj 4 tisoč, razstavljalcev pa je bilo 70, med njimi tudi večina zamejskih založb iz Celovca in Trsta.

Na knjižnem sejmu založbe na novinarskih konferencah postrežejo z najpomembnejšimi novostmi. Tako je Pomurska založba iz Murske Sobote predstavila likovni monografiji akademskega slikarja Franca Mesariča in žal že umrlega akademskega slikarja in grafika Stefana Galiča; mariborska Obzorja pa so predstavila prvo samostojno knjigo pesmi Šándorja Petőfija, v prevodu Jožeta Hradila in Kajetana Koviča. Ta tri dela bomo predstavili v naši božični-novoletni številki.

eR

Penzionisti zaključili leto

Društvo porabskih slovenskih upokojencev je 21. novembra 1999 v Slovenskem domu v Varaših na občini zbor na srečanje.

Leto se na konec približava, društvo letos več nikši programov ne planira, etak smo na našem srečanju ocenili letošnje delo. Občini zbor je bil tisto nedelo, gda je že dosta snega bilau, pate, gda smo se popodneva napautili, se je najbola sipavo sneg. Etak sam pa mejla velko bojazen, ka člani društva ne pridejo. Depa nej tak bilau. Med tistimi, steri so se not zglasili, je samo 8 ljudi nej prišlo. S toga se ti vidi, ka so naši upokojenci navdušeni člani, potrebujejo svoja srečanja. Na tau prireditev smo pozvali muzikante iz Slovenije, iz Pristave. Žau, oni so pa za volo lagvoga cajta odpovedli nastop, šofer ji je nej vüpo pripelati. Trnok so nam falili.

Po dnevnem redi smo najoprvin ocenili letošnje delo. Leko smo povedli, ka ka smo planirali, smo obredli. Predsedstvo je letos štirikrat mejlo djilejš, gde je največkrat pripravilo društvene akcije. Vküp so pobrali od članov članarino, s tejm je eden član nej dužan ostanu. Apriliša smo se vsi člani najšli v Varaši. Društvo je letos nadaljevalo sodelovanje z društvom iz Murske Sobote pa z društvom iz Moravski Toplic. Njihove predstavnike smo zvali pa so prišli na naša srečanja. Iz Murske Sobote je letos na izlet prišlo za eden autobus valaun upokojencev pa so si poglednili našo Porabje. Ob tej priliki so bili na Verici tu. Tam smo se pa presenetili. Verički člani so je poseba pogostili, pa so stroške oni sami pokrivali. Sma pa buma žalostni bili zatok, ka so za volo lagvoga cajta na našo zadnje srečanje iz Murske Sobote pa iz Moravski To-

plic nej mogli priditi naši prijatelji.

Letos smo organizirali srečanje pevski zborov tu. Soško društvo je na skupni koncert pozvalo senički mešani pevski zbor. V Murski Soboti smo z upokojenskim zborom meli skupni koncert. Septembra smo meli izlet v Mosonmagyaróvár. 88 naši penzionistov je bilau na izletu, steri je nepozablen bio. Sploj dosta so za nas napravili tisti Slovenci, ki so pred lejtimi odisli v Mosonmagyaróvár, tam ostali pa gnes majo slovensko samoupravo. Našo društvo de se v pismi zavalilo njim za njigve trüde, posebno pa Djureci Šuliči pa Laciji Brašiči.

Vodstvo društva je letos dosta napravilo zatok, naj mamo pejnaze, s sterimi leko pokrijemo naše programe. Natečaje smo pisali, zvün toga smo ziskali naše samouprave pa Slovensko zvezo tu. Najveško pomauč-300 gezero forintov - smo dobili od Slovenske zveze. Letos smo etak skurok eden milijon forintov meli, s tejm smo gazdövali. V tejm je tau tu notra, ka člani sami vcuj davajo na različne programe.

Na občnem zbori je guč bio od članov tu. Ugotovili smo, ka smo 1996. leta s 35 člani ustanovili društvo. Gnes pa mamo 122 članov, ka je že velka odgovornost. Tak smo se sprajli, ka mo se tadala držali k našomi statuti (alapszabály) pa samo Slovence vzemamo gor za nauve člane. Pa ranč zatok smo tak skunčali, da po tejm tu nemo samo čakali, ka bi nas stoj pomagao, liki sami mo eške več pejnaz aldövali. Etak smo pa naš statut pri ednoj točki spremenili, zdignili smo članarino s 50 na 100 forintov na mejesec. Za konkretne programe mo tu več pejnaz vküp brali kak do tejsa mau.

Na konci je pa guč bio o tom tu, da je letos leto starejši. Tau so Združeni narodi etak skunčali, etak smo se pa mi tu spominjali na tau, kakoli ka smo s toga, vejga Baug, kaj nej profiterali. Telko gvüšno, ka starejši na svejti zatok na računi držijo pa se leko vüpamo, ka nemo pozableni. Ka je pa dobro vedeti (porabskim voditelom), je tau, da Slovencom v Porabji tau društvo dosta pomejni. V društvu se največ slovenski guči pa nej samo zatok, ka naš statut tau naprej piše.

Po uradnom deli so nam gorenjesenički šaularge

lejši kulturni program dali. Trgé so bili, depa za deset so vredni bili. Vala njim pa šauli, ka ji je pripravila. Po tejm smo pa malo k beli stolom sedli. Na žalost je program sploj zmejšalo lagvo vremen, eni so že rano odisli. Depa vejga, ka vsi s čistim srcem čakajo nauvo leto 2000 pa nauve naše programe, srečanja.

Zatok pa, steri si po tejm tu leko dopüstite, pomagajte našo društvo. Pomauč, ka smo do tejsa mau dobili, vsakšomi zdaj zavalimo.

I. Barber
predsednica društva

Štipendiranje?

Kuratorij Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem je na svojih oktobrskih in novembrskih sejah odločal o štipendijah za srednje- ter visokošolce.

Pri srednješolcih je bilo 5 slovenskih kandidat (Žuža Šulič 600 točk, Etelka Dončec 590 točk, Andreja Pint 580 točk, Nikoleta Vajda 561 točk in Anita Vajda 533 točk). Prve tri bodo prejemale štipendijo Javnega sklada, zadnji dve sta bili zavrnjeni le zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Po naših informacijah bosta zavrnjeni dijakinji dobivali štipendijo od Državne slovenske samouprave. Naj omenimo le še to, da so vse kandidatke dijakinje monoštrske gimnazije.

Pri študentih je bilo sedem kandidatov (Dušan Mukič 650 točk, Katalin Daniel 610 točk, Brigita Šoš 510 točk, Agota Holec 413 točk, Ilona Nagy 413 točk, Judita Kardoš 400 točk, Anita Kováč ni poslala potrdila o izpitu iz slovenščine). Kuratorij je štipendijo prisodil prvem trem študentom. Tri študentke (vse tri vzgojiteljice, študirajo ob delu) so bile zavrnjene zaradi pomanjkanja sredstev.

Katerim pogojem morajo kandidati zadostiti, če si želijo pridobiti štipendijo? Prvič, morajo imeti dobre ocene na šoli, to jim lahko prinaša 500 točk. Drugič, dobivajo t.i. manjšinske točke (aktivnost v manjšinski skupnosti, identiteta, manjšinske ambicije itd.). Za to lahko dobijo srednješolci 120, študentje pa 250 točk.

V človeku se nehote rojevajo pomisleki. Ali ni to t.i. manjšinska štipendija, ki bi morala manjšince spodbuditi k temu, naj se aktivno vključujejo v življenje svoje skupnosti. Zakaj imajo potem šolske ocene dvakrat večjo težo pri odločanju kot pa t.i. manjšinske točke? Ali ne bi bilo bolje obratno? Ali ne bi lahko imeli ti dve področji vsaj enako težo? Kajti poznam nekaj srednješolcev, ki so zelo aktivni "manjšinci", imajo pa nekoliko slabše učne rezultate. Zaradi sedaj veljavnih pogojev pri razpisu za štipendije niti ne kandidirajo, ker se zavedajo, da pod temi pogoji nimajo možnosti. Kljub temu, da so največkrat veliko bolj zavedni in koristni člani svoje skupnosti, kot tisti njihovi vrstniki, ki se "samo" dobro učijo. Gotovo se ta problem pojavlja tudi pri ostalih manjšinah, ne le pri Slovencih. Bil bi čas, da bi kuratorij razmislil o spremembi pogojev.

-MS-

... DO MADŽARSKE

Seja komisije za šolstvo

26. novembra se je sestala Komisija za šolstvo pri Državni slovenski samoupravi. Razpravljali so o položaju narodnostnega šolstva v Porabju, o izkušnjah in problemih ter o možnostih za reševanje le-teh.

Razstava krpank

V avli monoštrske gledališke dvorane so 20. novembra odprli razstavo krpank, umetnice Cvetke Hojnik Dorojevič. Razstava umetnice iz Lendave je na ogled do 15. decembra.

Gostovanje v Sombotelu

Slovensko društvo Avgust Pavel in Slovenska samouprava v Sombotelu organizirata 4. decembra gledališki večer, na katerem bo nastopila Gledališka družina Nindrik-indrik s predstavo Gorana Gluviča V video klubu.

Srečanje ob koncu leta

12. decembra organizira Zveza Slovencev za vse člane ljubiteljskih kulturnih skupin srečanje ob koncu leta, na katerem se oceni delo skupin v tem letu.

Snema se novi zgodovinski film

Znani madžarski režiser Gábor Koltay snema novi madžarski zgodovinski film. Za eno izmed prizorišč filma je izbral cerkev v Jaku. Film obdeluje polstoletno krvavo obdobje po smrti kralja Štefana ter življenje kralja Ladislava. Premiera filma bo - po načrtih - okrog božiča l. 2000.

Kak leko najležej mačka vloviti?

Zdaj vam tapujejm. Fejst ga trbej postrašiti pa te notraskauči v stüdenec. Tam je že naš. Odtistac že vujiti ne more. Na tau zato skrb moramo meti, naj stüdenec tak petnajset mejtrov globki baude, te je gvüšno.

Tau se je tak začnilo, ka je Karbin Djoži dola v bauto prišo pa je pravo, ka nej trbej njemi nej mlejko nej klobase z bauta.

"Ta je jmau Djančko," pravi.

"Kakšni Djančko se je zgübo?" ga pitamo vsi.

"Kakšni, kakšni, pa naš maček."

"Stari maček se tak naleki ne zgibi, vej nazaj pride," pravi Fiškališ Joška. Trgeštirge dnevi taodidejo pa mačka nega.

"Tauga zdaj že neda. Pa kak čeden maček je bijo! Z obadvömi taci je "servus" vedo dati," pravi Karbin Djoži. "Istino, ka müši nej lovijo pa še te nejpojo müš, če sem ma go zgrabu. Samo klobase pa mlejko je djo."

"Vi že leko ka mačkovo župo dejte, zato ka je vaš maček v stüdenec spadno," pravim Djaužini po noriji.

"Kak bi pa v stüdenca bijo, če sam pa s pusvejtom notra svejto pa sam ga nej vido."

Tau je tak šlau dva kedna. Mačka smo že pozabili Gnauk samo eden torek Karbin Djoži prestrašano priletu dola v bauto. "Djančko je v stüdenca," pravi.

"Tvoja rit je v stüdenca," pravi Fiškališ Joška. "Kak bi leko dva kedna v stüdenca maček bijo. Leko ka sova sedi tam."

"Nauri ste, vej pa z dvömi očami sem ga vido, ka je maček, pa čüjo sem ga tü, ka krnjauvče. Pojte, pa poglejte, če nej istina."

"Dja najprvin naše pa Vrnje Karbine mačke poglednam, leko ka so tisti notraspadnili v stüdenec," pravi Fiškališ Joška.

Ka nas je bilau, vsi smo šli k Karbini mačka gledat, če je rejsan v stüdenca. Kaulak stüdenca smo stanili pa smo tak notra gledali, kak če bi zlat bijo v njem. Eden čas smo gledali, nika smo nej vidli pa nika nej čüli.

"V tom stüdenca mačka nejga," pravim.

"Tašo norijo negučte, ka ga nejga, pau vore nejga, ka sem ga čüjo," se čemeri Djoži.

Te je gnauk samo skrnjauvko maček.

"Pa rejsan je tü," pravi Fiškališ. S pusvejtom svejtimu pa rejsan se vidi, ka mački oči svejtijo. Više vode tak pau mejtra si je v stenau edno lüknjo zdumbo pa tam je sejdo.

"Ka mo zdaj s tejm prekletim mačkom? V stüdenca ga ne moremo njati, danci te še vrag neda pijo s te vode," pravi Fiškališ.

Pismo iz Sobote

BOUKŠE PRLE, KAK PA PREKESNO

Toga se moja tašča Regina, trno čedna ženska, drži, kak pijani grajke. Takšnomi človeki, ka se njemi vsigdar midi, se pravi silen človek. Tak bi zdaj leko namesto moja tašča Regina, trno čedna ženska, pravo, moja tašča Regina, trno silna ženska.

Gde se najbolje vöpokaže, kak je silna?

Tou njeno silo sam vpamet vzeu že pred lejtimi, gda je že aprila sadila paradajz pa papriko. Gda njoj je od mraza vse odislo vragi, je samo prajla:

– Boukše prle, kak pa prekesno, in je vse vküper posadila na nouvo.

Ednoga ipa je srejdí oktoubra prišla domou s cejlím kúpom mrtvečij korin. Pito sam jo, zakoj se njoj tak midi, vej je pa ške dosta časa do vsisvejcovoga. Znam, si že broдите, ka mi je prajla:

– Boukše prle, kak pa prekesno!

Znan si tou tö broдите, ka je slejen den kúpüvala nouve korine, ka so tiste že posenole.

Z ženo sva se zgüčala, ka va mela ške edno dejte. Tak je te kusta gratala, moja tašča Regina, trno silna ženska, pa je že v njenom tretjem meseci začala vküp spravlati vsefele reči za tisto dejtece, ka je ške bilou nut v mami. Oba z ženo sva njoj škela dopovedati, ka ške štiri mesece niške nede nüco vse te male gvanteke, stere je una tak veselo vsikši den nosila domou. Vsikšomi poseba je prajla:

– Boukše prle, kak pa prekesno!

Tak je bila silna v tom čakani na nouvoga človeka pri nas doma, ka sam si že brodo, kak de njemi že kúpüvala knjige za šoulo, vej pa vejte:

– Boukše prle, kak pa prekesno.

Na in te je li prišo tisti den, ka je na svejt prišla moja čerka. Doma jo je že čakalo vse tisto, ka njoj je njena stara mati kúpila, dapa nevolja je bila v tejm, ka je vse tisto bilou za pojbiča, nej pa za deklüčino. Vejte, ka je na vse tou povedala moja tašča Regina, trno silna ženska? Prajla je:

– Boukše prle, kak pa prekesno. Vej pa vejn ta ške mela kakšo dejte, pa tisto de te vejn pojbič.

Zdaj te čaka in spitavle, če va z ženo ške mela kakšo dejte. Müva sva samo tiuma in si svoje brodiva, una pa guči:

– Raj se malo popaščita, vej pa vejta ka je boukše prle, kak pa prekesno.

Miki

"Na kanto edno ronjo gorazvežamo pa go dola pistimo, leko ka goraskauči na njau," pravi Djoži. Pa rejsan, kanto dolapistimo k mački pa ma go tam držimo tak deset minut, dapa maček nej üšo gora.

"Tü vse zaman, nekaj dola mora titi po njega," pravi Fiškališ. Ranč te se je z mali motorom tapripelo poštar Šanji. On tü ranč tak kak Fiškališ, k sakšoma fela se razmej.

"Tau tak ne more," pravi, "samo z velkim košarom ga leko vövezmate."

"Ka naj delamo?" se pogovarjamo. "Dola trbej titi po njega pa fiksum fertig šestau," pravi Fiškališ. Mi samo gledamo, ka bi bilau najbalkše, tau ne vejmo.

"Vejte ka, pojmo v krčmau, edno pivo spijemo pa te mo že vidli, ka bau," pravim. Pivo spijemo, dapa nika smo čednejši nej gratali. Z druge strani vesi je Kuvačin Tibi tü gora prišo z ednim Madžarom. Oni so že tü čüli, ka je maček v stüdenca.

"Vejte ka," pravi Madžar, "dja večkrat odim ribe lovit, tü bi tü tak trbelo delati, kak pri ribi. Na špagaut eden atjau dejamo, na tistoga pa klobase. Če se maček goravdeje na klobase, te ga z aklom vö leko potegnemo, zato ka pistiti te že ne more klobase."

"Nauri si," pravijo drügi.

"Samo tau nikuma ne puvej, ka tak lovimo mačke kak ribe, ka do se nam caunali." Te je že pulonja vesi tam stala kaulak stüdanca. Zvöjn starejši, nas je pet bilau, steri smo tam kaulak stüdenca stali, pa so od nas čakali, naj mačka nikak vövezmamo iz stüdenca.

"Če smo že začeli, te zdaj že nika moramo napraviti, ka v špoti ostanemo," pravi Fiškališ.

"Sprobajmo košar dola pistiti," pravi Djoži.

"V košar pa dejmo klobase, te leko ka notraskauči ma-

ček v košar," pravi Kovačin. Pa rejsan, klobase notradejamo v košar, košar dolapistimo k mački. Klobase so nakrajma bile, maček s tacov enga vdaru, pa je klobase že v gaubci emo.

"Njegvoga vuzgrivoga, kak je vövezu klobase iz košara," se smeje Djoži.

"Vidli ste, kak riba, gda mi črv dolazej z akla," pravi Madžar.

"Enaj že s tejm ribami, ali tebe tü notra ličimo k mački," pravimo. Oddrügim smo klobase na srejdí v košar djali. Dola smo ga pistili k mački. En cajt ga je samo gledu, gnauk samo notra v košar skoču. Samo nej na sredino, liki na krajma, košar se obrno, maček pa notra v vodau spadno.

"Vejte zdaj napraviti," kriči nikak. Drügo nejga, nikak mora dola titi po njega. Tau je baja, ka je stüdenec že stari pa tasprno. Po tisti vaužaj se že ne more dolapistiti, dvau je vauže trbej. Najvekšo pitanje pa tau bilau, sto de üšo.

"Dja bi trno nej üšo, če nej müjs, ka do vauže vse praščale pod mojimi stau kilami," pravim. "Dobro, te mo dja üšo, dja sem najlekejši," pravi Kuvačin. "Samo kak ga leko goraprinese?" Nauri grata pa me vse vküpzgrze pa poškraba."

Na njega smo zvezali eden velki žatjau pa tak smo ga dolapistili. Maček trno nej skako, ka mauči več nej emo. Kuvačin ga djau notra v žatjau pa smo ga te gorapotegnili. Gda smo ga vöpistili iz žakla, te smo vidli, kak je tenki grato. Tak tenki bijo pa tak se je vlejko kak eden tjüštjar.

Tisti den smo mi bili najveški junaki (hösök). Vsakši je nam plačüvo v krčmej. Drügi den je Karbin Djoži mejter dudje klobase tjöpo Djančkona, naj srmaka malo podkrmi.

K. Holec

OTROŠKI

Milivoj M. Roš Škrat Babilon in siroutice

Kak je tou jesen bilou, idnouk je bila ranč takša jesen, ka je dosta snega spadnole že novembra mejsca. Bila je ranč takša jesen, ka so siroutice ške nej redno začale rasti. Bila je ranč takša jesen, ka so lidje najšli tū pa tam kakšo siroutico in nika drugoga. Bila je ranč takša jesen, ka so siroutice ostanole pod snejgom. In bila je ranč takša jesen, ka je bila bole zima kak pa jesen.

Ja, siroutice so ostanole pod snejgom. Dapa, vej pa ne more človek v lejs in tam vkraj odkopati pou metra snega in iskati siroutice. Nej, toga rejsan ne more. Ništerni pa bi tak radi geli siroutice pečene z djajcami ali pa z grbanjami v mlečnoj župi. Takšo žmano gesti si je zaželo škrat Babilon tō. Nevoja pa je v tom, tou je rejsan velka nevoja, ka siroutice gestejo, ali niške ne more do nji. Škrati Babiloni pa so se najbole vidle siroutice, stere so vedle naprajti stare matere. Un si je tak žmano nigdar nej vedo pripraviti. Zato je brodo, kak brodi vsigdar, kak bi lidge prišli ta pod snej po siroutice. Brodo je pa brodo, dokejč je nej vōzbrodo, ranč tak, kak se njemi šika.

*Sirouta ti, siroute mi,
aj se brž zdaj tak zgodi,
ka želoudec se smiji,
gda siroutice dobi.*

Potegno se je pod kusti sneg in tam pod njim isko, gde so skrite siroutice. Tam na roubi lejsa, gde se zača ves, ji je najšo. Rasle so edna pri drugi. Bilou ji je za stou lačni želoudcov. Tam malo vkraj so se doj po brgej po žaklaj napunjeni s slamo spiščavali mlajši. S svojim dugim nojetom je samo potegno po zraki in nagnouk je vse mlajše na žaklaj začalo nositi ta prouti lejsi. Bole so z nogami brezmali, bole ji je neslo ta nut. Nagnouk so se znajšli na friškem snejgi, steroga so žakli ta zrivali. Od straja, ka se vse vkup zmlatijo, so si stiskavali oči, dapa, gda so ji gor odprli, so med snejgom zaglednoli droubne čarne kolapoše.

Siroutice, so skričali v eden glas, iz žaklov vōstrosili slamo in jij napunili s sirouticami. Odnegli so ji v ves in je raztalali. Vsikši ram je doubno svoje siroutice. Na te zvečer so se siroutice cvrle, pekle in kujale. Škrat Babilon se je nut povlejk v vsikši rour iz steroga je dišalo po friški sirouticaj. Nej trbej poseba prajti, ka je vseposejdi vkradno neka žmanoga gestija. Na, vej je pa nej vkradno, liki si je samo tak malo vzeu. Vej pa brezi njega bi se cejla ves nej tak napokala siroutic, ka so se ji nageli za pou leta nazaj in za pou leta naprej. Najbole od vsej pa se je napoko naš škrat Babilon. Samo si zbrodite, kelko je mogo pogesti, če je vzeo samo eno siroutico v vsikšom rami?

NARAVA

Vsepovsod okrog nas je lepa narava. Trave, cvetlice in živali. Pa znamo čuvati naravo? Ali imamo dovolj radi živali, ki poginjajo zaradi onesnaženosti? Vedno več je hudobnih ljudi, ki jih po nepotrebnem mučijo, zapirajo jih v kletke. Svet brez živali bi bil pust in neprijazen, zato bi se moral vsak od nas potruditi in jim pomagati.

Richard Bajzek 3.r.,
OŠ G. Senik

VARSTVO OKOLJA

Veliko smo že slišali o varstvu okolja. Tudi vi imate mnogo možnosti za svoj prispevek. Ali se spominjate?

- Brez vode ni življenja! Ne mečite v vodo odpadkov! Dobro zapirajte vodovodne pipe! Ne trgajte zaščitenih rastlin! Varujte gozdove in travnike! Ne preganjajte živali!

Saj veste: Varstvo okolja je varstvo življenja! Vsak človek lahko veliko prispeva k varstvu okolja - tudi vi!

Tomaž Bajzek 3.r.,
OŠ G. Senik

VIDELI SMO ŽOLNO

Mislim, da vsak otrok zna, da žolno imenujemo gozdni tesar. Za bivališče si uredi votlino v drevesu. Hrani se z drevesnimi škodljivci. Zato je žolna zelo koristna žival. Gledali smo, kako je trkala s svojim kljunom po drevesu. Zelo lepe barve je bila in imela dolg rep. V razredu vsako zimo krmimo ptice. Rad bi videl čim več lepih ptic.

Kristian Treiber 3.r.,
OŠ G. Senik

MOJA POT V ŠOLO

Mamica me zbudi vsako jutro ob šesti uri. Na mizi je že zajtrk. Topel kakav ali čaj, z marmelado namazan kruh ali klobase. Tiho se oblačim in zajtrkujem, ker mala sestra Bettina še spi. Pogledam še enkrat torbo, če je vse v redu. Poslovim se in se peljem s kolesom v šolo. Večkrat sem prvi v razredu. Potem pridejo moji sošolci. Tomaž in Sabolč peš, drugi pa se pripeljejo z avtobusom. Začne se pouk.

Norbert Kozar 3.r.,
OŠ G. Senik

Nepozaben popoldan

KOTIČEK

Na gimnaziji so tudi letos objavili, da si lahko kupimo gledališke abonmaje. Mi, ki se učimo slovenščino in pišemo članke v časopis Porabje, smo dobili za darilo tri gledališke abonmaje. Prvo predstavo sem si ogledala tudi jaz. 23. oktobra po pouku smo se z avtobusom odpeljali v Zalaegerszeg. Ko smo prispeli, smo takoj šli v gledališče, ki se imenuje Sándor Hevesi. Ogledali smo si opereto "Csókos asszony". Ko so se gledalci v dvorani pomirili, so luči zasvetile, glasba je zazvenela in igralci so stopili na oder.

Zgodba se dogaja v rajonu Józsefváros, na dvorišču stanovanjskega bloka. Katóka, glavna oseba zgodbe, se še uči za igralko, uspešno nadomesti pravo igralko in s tem reši predstavo Csókos asszony. Vsi znanci, prijatelji ter občinstvo navdušeno slavijo Katóko in njeno zaroko, o kateri malokdo ve.

Življenje je težko in pojavi se baron Tarpataky, ki vse postavi na glavo. V opereti srečamo tudi Pišto Dorozsmayja, ki je komponist in je zgubil zaročni prstan na dan svoje zaroke. Vidimo tudi pisatelja Edeja Ibolya, ki je vedno lačen in plesalko, ki se imenuje Rica Maca.

Predstava ima tri dejanja. Napisala sta jo Zerkovitz-Szilágyi, opereto je režiral József Bór. Predstava je bila zelo zanimiva in kakovostna. Zgodba se je odvijala med domiselnimi kulisami. Publika je s ploskanjem nagradila igralce in vemo, da je za igralca največje priznanje aplavz.

Zelo dobro smo se počutili in zato bi se rada zahvalila časopisu "Porabje" v imenu monoštrske gimnazije.

Žuži Šulič, Gimnazija Monošter

Na zabavnem sprejemanju novih dijakov

V gimnaziji so 29. oktobra zopet priredili ples za prvi letnik.

Ob tej priliki sprejmejo v šolsko skupnost starejši dijaki mlajše. Mlajši dijaki dobijo smešne naloge. Na začetku ceremonije se novinci morajo predstaviti. Na koncu posvetitve imajo "svečano" zaobljubo. Nato pridejo na vrsto profesorji. Tudi nove profesorje in razrednike preizkušamo. Tudi oni dobijo različne naloge. Tisti, ki uspešno naredijo naloge, dobijo darilo. Novi razredi dobijo torto. "Po trdem delu" se ob dobri muziki vsi dobro zabavamo. Ob disko glasbi vsi zaplešemo in si želimo, da bi čas mineval počasi. Mlajša generacija seveda ne sme ostati do konca zabave.

MI, mlajši dijaki že zdaj čakamo naslednje leto, ko bodo drugi še mlajši na vrsti.

Reka Hirnök 9.a-razred, Gimnazija Monošter

LIKOVNI IN LITERARNI NATEČAJ

Zveza kulturnih društev Maribor in mariborska območna izpostava Sklada RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti razpisujeta v okviru srečanja OTROK IN UMETNOST 2000 likovni in literarni natečaj na temo

TISOČ LET ČASA

Osnova za temo je konec tisočletja in začetek novega. Napišite ali narišite vse v zvezi s tem - z veliko domišljije. Likovne tehnike niso predpisane, tudi literarne vrste so lahko različne: pesem, kratka zgodba, pravljica, potopis, esej... Sodelujejo lahko vsi slovenski osnovnošolci, tudi vi v Porabju. Prispevki morajo biti opremljeni s podatki o avtorju (ime, priimek, šola, razred, starost, domač ali šolski naslov) ter ime in priimek mentorja. Prispevke - označite, ali gre za likovne ali literarne - pošljite na naslov:

SLKD, Območna izpostava Maribor
Partizanska 5
2000 Maribor

s pripisom "OTROK IN UMETNOST - literarni (likovni) natečaj" do 15. januarja 2000. Izbrani avtorji boste bogato nagradjeni.

Podrobnejše informacije dobite pri Valeriji Perger.

MLAŠEČI

KAUT

IZLET V NEZNANO

Lepo in zanimivo je Porabje. Dežela položnih gričev in odmaknjenih dolin. Tu so doma prijazni ljudje.

Iz Ljubljane smo prišli. V tovarni zdravil Lek, kjer imamo svoje športno društvo, smo pripravili zadnji izlet tega tisočletja. Preko leta smo oblezli precej visokih gora. Tudi zamejske Slovence smo že obiskali. V Doberdobo, Benečiji in Reziji. A je bilo Porabje vsem nova izkušnja, drugačen svet. Svet, ki je daleč, odmaknjen ter težko dosegljiv in zato malo obiskan.

Uradniki stare šole so si na meji vzeli čas. Čas tako dragocenega zadnjega lepega jesenskega dne. Blago sonce je vabilo na pot. Najprej k mojstru lončarju na Verico. Kar tako, kot Gospod v soboto, umetnik izdeluje glineno posodo. In nekaj jo je za spomin ter lep spominek odromalo z nami. Kar dve uri smo se sprehajali po s svežim listjem posutih stezah. Od Verice preko Ritkarovcev do Gornjega Senika. Srečanje z domačini je namazalo in razvezalo jezike.

Kozarček domačega na kmetiji, nekaj za žejo v vaški gostilni, na koncu pa še pojedina v Lipi. Ob božajoči muziki Lacija Korpiča so padle prve kaplje dežja. Pod streho slovenske hiše nam je bilo toplo. Toplo pri srcu. Ko so zasrbele pete, se je bilo težko odpraviti domov.

Hvala vam, prijazni ljudje, za ta prijeten dan.

Peter Rojc

Tau so nej klajfe

Sodelavka Zveze, Klara Fodor dostakrat ojdí po naši vasnicaj pa čuje kakšne smejsne zgodbe (történeteket). Iz tej vam je vküppostavila en piüseau.

Pred desetimi lejtami so prej nisterne starejše paverske ženske doma v letošnji vročini zvün vrnjoga gvanja drugo nej mele nasebi. Tak se je nosila ta ženska tü, stera je betezastoga moža mejla v špitalaj. Nisterne den ji je poštaš prineso telegram. Gđa ga je ženska tapreštelja, je zvejdla, ka ji je mauž mrau. Od velke nevole, žalosti je včasín začnila djaukati. Samo, ka je namesto vacalejzecca (robčka) svojo süknjo zgrabila pa si brisala svoje skunze. Poštaš je pa z lampi, z očami gledó. Stau je kak nemak. Gđa je k sebi prišo, pa so ga noge tadale nesle, te se je vüpo vonasmejati na tau košüti.

Pred velikimi svetki se zvekšoma vsi katoličani spovejo, pri meši pa po božo tejló dejo. Že nej tak mladi možki se je tü spovedo pa se v red postavó po božo tejló. Dobri par žensk je ranč tak rejsno stalo. Vej se pa v svetó rami ne šika reketati, če se človek glyj dobro pa očiščeno čüti, gđa se rejši od grejov. Gospaud je lepau vsakšomi pravo "Jezóšovo tejló" pa dau v lampe, verniki pa nazaj "Amen". Te možki je gvüšno fejs zamišlen biu, ka je namesto rejči Amen, dobro naglas pravo, ka haam. Na, če se je šikalo ali nej, ženske so se od smeje skur kobacale. Eške gospaud so se mogli zasmejati.

Mlade dekile so zatok tü nevarne. Gđa smo ške petrolejske posvejte nücáli, je ena dekla tü kúpila liter petroleja. Med pautjov se je stavila pred ramom

svojga ljubiva, s sterim sta ranč v svaji bila. Ona ma je pa pod oknom lejpe nauté zapopejvala. Depa pojep nika, ranč dvere nej aupro. Ona je pa v čemeraj zgrabila glyž petroleja pa ga paucila v dvere. Leko, ka bi pojep baugše zopodo, če bi se vözmiriu z njauv, kak ka je tisti vonječi petrolej mogo gorpuccati.

Depa Baug prej ne bije z botom. Drgauc je ranč ta dekla nej oprla dvera ednomi možkomi. Dekla je mlada bila, možki pa starejši, depa nebesko rad je ojdó za deklami. Parkat se ma je posrečilo do nje priti. Tau tü tak, ka je eno deklücio narato, stera nazlúk nika furt vonajšla, naj se dvere oprejo. Samo, ka se je gnauk maček na pete zdelo. Dekla se je več nej dala prejküiti. Stari ljubi ji je pa ranč te neso küp djajec. Ej, vej ti je on djajca zgrabó pa vse k pragi zmлатó. Če prva nej, zdaj je dekla gvüšno gorprisla, kak dobro je petrolej gorpuccati.

Mauž je üšo v krčmau, ka posveti svoj den. Vej pa den na leto samo

Sto je gospaud v hiši?

"Ki az ür a házban?" pravi vogrski pregovor, šteroga je moj pokojni šogor, gđa je tak malo baukše vole bio, etak obrno: Ki az ür a házból! (Gospod, vö iz hiše!).

Tau mi je napamet prišlo te dni, gđa sam že pa tak naura bila, ka sam si vsedla pred televizijo ali sam poslušala radio. Buma pri nas se že vsakši den nika godi. Tej velki gospaud je se taužijo, tü pa tam si prej žeške napunjavajo, naše birovije pa samo delajo, delajo, pa nezandolejo pravico naprajti. Pa te, kakoli je birovija prej strašno zaostanjena s svojim delom, tü pa tam dokončajo kakšno tožbo. Etak se je zgodilo v ednom vogrskom varaši, ka so varaškoga župana nazaj na svojo mesto postavili. Tistoga župana, stero ga je prej varaški svet zagno. Pa te, gđa je župan nazaj daubo od birovije svojo funkcijo, te je drugi den tak üšo delat, liki bi se nika nej zgodilo. Samo ka je na svoji dveraj eden velki lakat (klüčavnicó) najšo, stero ga so te tü nej doj vzeli, gđa je on vcuj k dveram stau po. On je pa te včasín nüco svojo oblast (hatalom), prizvau je delavce, pa hup, lakat so doj vdarili, on si je pa doj vseó na dva stauca (tak je debeli, ka na ednom nejma mesta). Pa te v drugom minuti je že začno edno sejo voditi. Pa te ka se je zgodilo? Nistarni so gor stanili pa so eden štuk nize šli pa so tam začnili ekstra svojo sejo brez župana. Pa te zdaj naj nakak povej: Sto je gospaud v hiši?

Pa kumaj ka so mi tau v televiziji doj zošpilali, že je pa naprej prišlo nika takšega. Zavod za zdravstveno zavarovanje (Országos Egészségbiztosítási Pénztár) je tü etak zopojdo. Gđa je gnešnja vlada staučila pred rosag, te so tauj organizaciji direktorico dojjamenili. Ona se je pa tü nej njala pa je üšla na birovijo. Pa ka se je zgodilo? Birovija je prauti vladi skončala, pa je tak prajla, ka je gospa ta valaun, gđe je bila. Samo ka so na mesto nje že nakakoga not postavili, etak pa zdaj je velko pitanje: Sto je pa te zdaj gospaud v tauj hiši? Pa te je vladni predstavnik tak pravo, ka birovija (sodišče) es, birovija ta, če ta gospa gnes v službo stane, oni jo zranja pa tavó brsnejo. Vej on pokaže, sto je gospaud v hiši!

I. Barber

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrték

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Suklić

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Deák Ferenc út 17,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Navaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Uprave RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.

K. Fodor